

Garami Erika

A munkaerőpiaci pozíciók javításának regionális aspektusai a fiatalok körében Győr-Moson-Sopron és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

Bevezetés

Tanulmányunkban egy olyan vizsgálat eredményeit szeretnénk bemutatni, amelyet a TÁRKI (Társadalomkutatási Informatikai Egyesülés) végzett 1993 végén a Népjóléti Minisztérium megbízásából. A feladat az volt, hogy egy kérdőíves vizsgálatot folytasson le a 14-18 éves fiatalok egy 5000 fős mintáján. A minta teljes mértékben reprezentálta ezt a korosztályt nem, kor, településtípus és társadalmi státusz szerint. A fiataloknak ez a csoportja körülbelül 8%-ot, tehát körülbelül 850 ezer fős népességszámot képviselt az akkor megközelítőleg 11 milliós össznépességben belül.

A vizsgálat célul tűzte ki, hogy minél alaposabban feltárja a 14-18 év közötti korosztály helyzetét, sajátos gondjait, összefüggésben mindazokkal a változásokkal, amelyek 1990 óta történtek hazánkban.

A felmérésben kiemelten foglalkoztunk tehát a fiatalok iskolai karrierjével, az iskolának a további életpályára történő felkészítő tevékenységével, a pályakezdés, munkanélküliség gondjaival, a fiatalok jövőképevel, perspektíva-tudatával, politikai attitűdjeivel. De vizsgáltunk olyan fontos kérdéseket is, mint a családi viszonyok, a szülőkkel való kapcsolat problémái, a „felnőttek világának” értékelése, az értékrendek alakulása a fiatalok körében, illetve a szabadidős tevékenységek.

A probléma exponálása

Arra természetesen nincs mód, hogy minden egyes részkérdésre kitérjünk jelenlegi tanulmányunkban. Kiemelünk tehát egy olyan témát, amely egyrészt szorosan összefügg a hazánkban 1990 óta lezajlott gazdasági, társadalmi változásokkal, másrészt egyre nagyobb jelentőséggel bír a munkaerőpiaci tervezés számára, főleg az olyan típusú megközelítésben, amely a munkaerőpiaci pozíciók javításában az aktív beavatkozást helyezi előtérbe a passzív eszközökkel szemben.

Az olyan típusú tanulásról van szó, amelybe azután fognak a fiatalok, miután kikerültek a nappali tagozaton folyó alsó- és középfokú oktatásból, és azóta dolgozóként vagy éppen munkanélküliként kell helytállniuk a munkaerőpiacon. Általában olyan céllal fognak a tanulásba, hogy azzal is javítsák munkaerőpiaci pozíciójukat. Ezt megteszik azok a fiatalok is, akiknek már van valamilyen szakmája, és azok is, akiknek még nincs semmilyen szakmai végzettsége. Nemcsak azokról az oktatási formákról van szó, amelyeket a fiatalok saját elhatározásból maguk választanak, hanem azokról is, amelyeket a megyei munkaügyi központok szerveznek számukra, mint átmenetileg vagy tartósan munkanélküli fiatalok számára.

Az ilyen típusú átképzésnek óriási szerepe lehet az ifjúsági munkanélküliség eredményesebb kezelésében, hiszen a segélyezésnél sokkal hatékonyabban elő tudja segí-

teni a fiatalok elhelyezkedését. Elvileg kompenzálhatja az erősen túlspecializált, gyakorlatorientált szakképzés hátrányait, melynek következtében az ilyen képzettséggel rendelkező fiatalok nem tudnak megfelelni a munkaerőpiac általánosabb és rugalmasabb képzettséget, flexibilitást igénylő elvárásainak. Két oka is van annak, ami miatt úgy gondoljuk, hogy csak elvileg tudnak az átképzések megfelelni ezeknek az elvárásoknak.

Egyrészt nem vagyunk meggyőződve arról, valóban képesek olyan újszerű, a piaci igényeknek megfelelő tudást nyújtani, amellyel hosszútávra megoldható a fiatalok elhelyezkedése. Márcsak azért sem, mert valóban nagyon nehéz a piac hosszú és rövidtávú – akár egymásnak ellent is mondó – érdekeit összehangolni, a szakképzésben a belső és külső konzisztenciát megteremteni. Másrészt arról az alapvető tényről sem szabad elfelejtkeznünk, hogy az ifjúsági munkanélküliség elsősorban a munkaerőpiac, a gazdaság állapotával függ össze, és a fiatalok képzettségi színvonalának emelése nem feltétlenül jelenti azt, hogy ezzel együtt több munkahelyet is tudnak számukra biztosítani.

Mindezek ellenére az az előnye megvan az átképzésnek más, pl. a segélyezési rendszerrel szemben, hogy egyáltalán valamilyen esélyt nyújt a fiataloknak arra, hogy változás történjen az életükben. Ezért gondoltuk úgy, hogy mindenképpen érdemes megvizsgálni, mennyire szívesen és milyen indíttatásból választják a fiatalok a „továbbtanulás”-nak ezt a sajátos módját. A kérdést azonban nemcsak önmagában kívánjuk megvizsgálni, hanem annak regionális aspektusaira is figyelmet fordítva. Nem mindegy ugyanis, hogy a fiatal az ország mely régiójában él és kívánja megteremteni egzisztenciájának alapjait, hiszen az egyes régiók eltérő gazdasági helyzetükből és szerepükből adódóan egészen más típusú munkaerőpiaci igényeket és lehetőségeket tudnak teremteni fiataljaik számára. A szakképzés kialakításának és fejlesztésének valójában regionális szinten kellene megtörténnie, hiszen csak ezen a szinten lehetséges a feltételeknek leginkább megfelelő döntéseket hozni.

A kutatási koncepciónak megfelelően ezért választottunk ki két olyan megyét, amely mind történetiségében, mind gazdasági, társadalmi viszonyaiban nagyon lényeges eltéréseket mutat. Vitathatatlan, hogy egészen más életfeltételeket teremt egy olyan, hagyományosan polgárosultabb megye, mint amilyen Győr-Moson-Sopron megye, és egy olyan, hagyományosan elmaradott, többszörös hátránnyal küszködő megye, mint amilyen Szabolcs-Szatmár-Bereg megye. E két megyében kívánjuk összehasonlítani, milyen képzési formákat választanak a fiatalok alsó- vagy középfokú iskolájuk befejezése után vagy – amennyiben nem fejezték be – helyette.

Az elemzés koncepcionális kerete

Megállapításaink az 1993-ban folytatott vizsgálat eredményeit foglalják magukban, amelyek az akkor 14-18 éves fiatalokra vonatkoztak, akik között egyaránt megtalálhatók voltak a tanuló, a dolgozó és a munkanélküli fiatalok. Többségük – 78%-uk – olyan helyzetben volt, amely talán a legadekvátabbnak mondható egy ilyen korú fiatal számára: tehát tanult. 12 százalékuk már dolgozott, voltak tehát már tapasztalataik az elhelyezkedés nehézségeiről és a munkaerőpiac számukra sokszor követhetetlen elvárá-

sairól. Ami a legszomorúbbnak mondható, az az, hogy míg 1990-ben körülbelül 3% volt ebben a korosztályban a munkanélküli fiatalok aránya, addig vizsgálatunk idejére már 10%-ra nőtt az arányuk. Az arányok már önmagukban is jelzik, nagyon komoly változások történtek a fiatalok munkapiaci pozícióiban – és nem előnyükre. Annál inkább figyelmet érdemel az a kérdés, milyen módon próbálnak a fiatalok esetleg javítani romló helyzetükön.

A rendelkezésünkre álló empirikus adatok arra nem adnak lehetőséget, hogy teljes mértékben feltárjuk, milyen változásokat eredményezett a fiatalok életében a különböző képzésekben való részvétel. Néhány fontos szempont vizsgálatára viszont lehetőséget nyújtanak adataink:

1. Egyrészt arra, hogy elemezzük, milyen további képzési formákat részesítenek előnyben a különböző iskolai végzettséggel, esetleg szakképzettséggel is rendelkező fiatalok.

2. Másrészt arra, hogy megismerjük a fiatalok motívációit, amelyek alapján a különböző képzési lehetőségek között választottak.

Már ezeknek a kérdéseknek az elemzése választ adhat arra, mely iskolatípusba járók, milyen szakmával rendelkező fiatalok kényszerülnek rá leginkább, hogy valamilyen további oktatásban résztvegyenek, esetleg valamilyen pályamódosításban gondolkodjanak. Fontos tisztázni, hogy a vizsgált megyék között ebből a szempontból milyen különbségek tapasztalhatók. Nagyon meglepő lenne számunkra, ha nem lennének közöttük eltérések.

3. Harmadrészt lehetőséget teremtenek az adatok annak – ha nem is teljes mértékű de – részbeni vizsgálatára is, hogy mennyire volt sikeres a képzés a fiatal számára. El tudott-e azután helyezkedni, vagy ha már volt állása, változtatott-e munkahelyet, vagy pedig továbbra is munkanélküli maradt.

4. A fiatalok perspektívatudatáról fontos információkat hordoz, hogy miután elvégeztek különböző iskolákat, mekkora esélyt látnak állásuk elvesztésére, vagy – ha már munkanélküliek – próbálkoztak-e elhelyezkedni, és ha igen, szerintük miért nem sikerült. Az is az esélyeik latolgatását jelenti, hogy szerintük mennyi idő alatt találnak, vagy – állásuk esetleges elvesztése esetén – mennyi idő alatt találnának állást.

Ezek az információk a további képzés, a képzettség növelésének hatékonyságáról, eredményességéről hordoznak információkat – minderről úgy, hogy a regionális különbségekről is tájékozódhatunk. Természetesen nem adnak lehetőséget a változás, változtatás legapróbb részleteinek vizsgálatára, hiszen nem erre irányult kimondottan a vizsgálat. Mindenesetre, ami az adatok alapján megállapítható, azt igyekszünk is maradéktalanul feltárni.

A regionális különbségek elemzése

A kutatási feladat jellegéből eredően értelemszerűen csak a dolgozó és a munkanélküli fiatalokat vizsgáljuk meg mind a két megyében. Győr-Moson-Sopron megyében – ahol a fiatalok 5000 fős mintájának 5%-a él – körülbelül a minta egészére jellemző ará-

nyok tapasztalhatók a fiatalok három nagy csoportja között: 79%-uk még tanul, 13%-uk már dolgozik és mintegy 8%-uk tekinthető munkanélkülinek (a minta adataihoz képest tapasztalható százalékokbeli eltérések statisztikai értelemben nem szignifikánsak, tehát nincs különösebb jelentőségük, csak a véletlen okozza őket). Elemzésünkben tehát a győr-moson-sopron megyei 14-18 éves fiatalok körülbelül 20 százalékkal foglalkozunk.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében – ahol a fiatalok 5000 fős mintájának 7%-a él – már lényegesen eltérnek az arányok a mintabeliektől: a fiatalok 71%-a tanul – tehát jóval kevesebben, mint a minta egészében –, 13%-uk dolgozik – ami körülbelül ugyanakkora arány, mint másutt –, viszont az átlagnál jóval nagyobb arányban találhatók meg ebben a megyében a munkanélküli fiatalok. Arányuk meghaladja a 16%-ot. Ez a változás már nem a véletlen műve, hiszen statisztikailag szignifikáns ez az eltérés. Elemzéseinkben tehát a szabolcs-szatmár-bereg megyei 14-18 éves fiatalok közel 30 százalékkal foglalkozunk.

Emögött a jelenség mögött valószínűleg az a szoros összefüggés húzódik meg, ami a társadalmi státusz és a fiatalok cigány származása között figyelhető meg. Ugyanis döbbenetesen nagy a munkanélküli fiatalok között a cigány származásúak aránya. Míg a tanulók közt 3%, a dolgozó fiatalok közt 4% az arányuk, addig a munkanélküli fiatalok közt közel 25%-os arányt képviselnek. Ha most összehasonlítjuk a két megyét, azt tapasztalhatjuk, hogy míg Győr-Moson-Sopron megyében mindössze 3% a cigány fiatalok aránya, addig Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében több mint 9%, többszörösen felülmúlva másik megyebeli arányukat. Másrészt valószínűleg annak a ténynek is szerepe van az arányok alakulásában, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megye – Borsod-Abaúj-Zemplén megye után – a második megye, ahol legnagyobb a fiatalok munkanélkülisége. Borsodban majdnem 20%!

Ezek a tények egészen más típusú kihívást jelentenek az egyes megyékben mindazok számára, akik hivatalból foglalkoznak a munkaerőpiacon megjelenő fiatalok problémáival, de azoknak is, akiknek egymással versengve meg kell jelenniük a munkaerőpiacon.

Elemzéseink során tehát nagy hangsúlyt fogunk helyezni a regionális különbségek kimutatására.

Az előnyben részesített képzési formák és motivációk

Ha valaki úgy dönt iskolái elvégzése után, hogy élete eredményesebb menedzselése érdekében még további képzésre van szüksége, az nem független attól, milyen perspektívákat kínál az a képzettségi szint, amellyel rendelkezik. Nyilván azok fogják érezni a változtatás szükségességét, akiknek súlyos nehézségekkel kell szembenézniük akár továbbtanulni, akár elhelyezkedni szeretnének.

Érdemes tehát először azt elemeznünk, milyen jellemző iskolai végzettséggel rendelkeznek a vizsgált két megyében a dolgozó és a munkanélküli fiatalok. Már ezek az adottságok is eltérő stratégiákat eredményezhetnek.

Lényegesen eltér a két megyében a dolgozó és munkanélküli fiatalok iskolázottsági szintje. Győr-Moson-Sopron megyében általában magasabb mind a dolgozó, mind

a munkanélküli fiatalok iskolázottsági színvonala. Jelentősen nagyobb a magasabb szintű szakmai képzést nyújtó szakközépiskolai végzettséggel rendelkező dolgozó fiatalok aránya, mint a másik megyében, sőt előfordulnak gimnáziumot végzett dolgozók is. A munkanélküli fiatalok között pedig kevesebb a csak általános iskolát végzettek aránya, többen kerülnek ki a különböző szakképző iskolákból, és jóval magasabb a gimnáziumot végzettek aránya is. Ezzel szemben Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében több dolgozó fiatal rendelkezik a legalacsonyabb iskolai végzettségekkel, tehát vagy csak általános iskolát, vagy szakmunkásképzőt végeztek, a munkanélkülieknek pedig a fele csak a 8 általánost végezte el.

Ennek ellenére a szabolcs megyei fiatalok éltek kevésbé azzal a lehetőséggel, hogy az iskola elvégzése után valamilyen másik iskolában tanuljanak, vagy részt vegyenek valamilyen továbbképzésben. Összehasonlítva a következő táblázat adatait azt láthatjuk hogy míg a győr megyei fiatalok körében mind a dolgozó, mind a munkanélküli fiatalok közel egyharmada részt vett valamilyen képzésben, addig Szabolcs megyében ez az arány egynegyed körül mozog.

1. táblázat

Iskola utáni tanulás a dolgozó és munkanélküli fiatalok körében Győr-Moson-Sopron és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (százalékban)

	Győr-Moson-Sopron		Szabolcs-Szatmár-Bereg	
	tanult iskola után %	nem tanult iskola után %	tanult iskola után %	nem tanult iskola után %
dolgozó fiatalok	30,8	69,2	23,1	76,9
munkanélküli fiatalok	31,3	68,8	27,1	72,9

Úgy tűnik, a nagyobb iskolázottsági hátrányokkal induló fiatalok kevésbé igyekeznek kompenzálni lemaradásukat.

A munkanélküli fiataloknak van egy sajátos hátrányuk is – megyéktől függetlenül. A dolgozó fiatalokhoz képest jóval kisebb hányaduk rendelkezik valamilyen szakképzettséggel. Míg a dolgozó fiatalok több mint 60 százalékának van mindkét megyében valamilyen szakmája, addig a munkanélküliek között ez az arány 38-44% között van.

Az viszont figyelemreméltó, hogy Szabolcs megyében néhány százalékkal nagyobb a szakmai végzettséggel rendelkező munkanélküli fiatalok aránya, mint Győr megyében. Ez összefügghet azzal, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében szélesebbnek tűnik a szakképzés volumene. Több szakmára képezhettek, aminek persze következménye az is, hogy egyben több területről kerülnek ki a munkanélküliek. Győr-Moson-Sopron megyében viszont a munkanélküliek inkább a szakképzetlenek közül kerülnek ki, és egyben kevesebb ágazatra koncentrálnak. Győr megyében leginkább a nehézipari, az építőipari, a lakossági- és személyi szolgáltatási, valamint a kereskedelem- és a vendéglátóipari szakmákból verbuválódnak a munkanélküliek. Szabolcsban mindehhez társulnak azok, akiknek könnyűipari, mezőgazdasági, ún. irodai, valamint számítógépes szakmájuk van.

2. táblázat

A szakképzettséggel rendelkező fiatalok aránya Győr-Moson-Sopron és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (százalékban)

	Győr-Moson-Sopron megye		Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	
	van szakképzett sége %	nincs szakképzett-sége %	van szakképzett-sége %	nincs szakképzett-sége %
dolgozó fiatalok	69,2	30,8	61,5	38,5
munkanélküli fiatalok	37,5	62,5	43,8	56,3

Érdekes módon mind a két megyében inkább azok a fiatalok éltek továbbképzésük lehetőségével, akiknek már volt valamilyen szakképzettsége. Lényeges különbség viszont a két megye között, hogy a győr-moson-sopron megyei fiatalok kevesebb képzési, átképzési formában vesznek részt, mint a szabolcs megyeiek. A győr-moson-sopron megyei, szakképzettséggel rendelkező fiatalok elsősorban az esti tagozaton elvégezhető gimnáziumot és az egyéb tanfolyamokat célozzák meg. Nem jellemző rájuk, hogy igénybe vennék a munkanélküli fiataloknak szervezett átképző tanfolyamokat. Akiknek nincs semmilyen szakképzettsége, azok a fiatalok elsősorban annak megszerzésére törekednek. Ezért vagy – általában középfokú – szakmai képzésben vesznek részt, vagy a munkaügyi központok által munkanélküli fiataloknak szervezett és szakmai végzettséget adó tanfolyamokra járnak.

A szabolcs-szatmár-bereg megyei fiatalok sokkal több formáját veszik igénybe az át- és továbbképzésnek. A szakképzettséggel rendelkezők többsége ebben a megyében is gimnáziumba jár, esti tagozatra, de van olyan is, aki más szakmát tanul, sőt olyan is, aki a vállalata által szervezett tanfolyamon vesz részt. Körükben vannak olyanok is, akik a munkanélkülieknek szervezett átképző tanfolyamokat látogatják.

Ha közelebbről megvizsgáljuk, hasonló módon indokolják továbbképzési szándékukat mind a két megye fiataljai. Akik a gimnáziumban való továbbtanulást választották, elsősorban az érettségi megszerzését tűzték ki célul, nemegyszer azért, mert munkájuk elvégzéséhez nem voltak elég felkészültek, ezért szükségük volt az érettségi nyújtotta tudás és képességek megszerzésére. De motiválhatta őket az is, hogy egyáltalán tanulni szerettek volna valamit, amitől elhelyezkedési vagy továbbtanulási esélyük javulását várták.

Akik a szakmunkásképzésbe kapcsolódtak be, vagy azért tették, mert nem volt szakmájuk és szerettek volna, vagy azért, mert a tanulásvágy illetve a szülők „hajtották” őket.

A vállalati beiskolázást vagy átképzést csak a szabolcsi fiatalok említették. Erre vagy azért volt szükségük, mert csak így tudtak szakképzettségre szert tenni, vagy azért, mert a munkájuk elvégzéséhez ez nélkülözhetetlen volt.

A munkanélküli fiataloknak szervezett átképző tanfolyamokon való részvételt általában a szakmaszerzés igényével indokolták a fiatalok mindkét megyében, valamint

azzal, hogy ha már munkanélküliek, ezt az időt hasznosan akarták tölteni. Ezért inkább tanulni akartak valamit, hátha annak a későbbiekben hasznát látják.

Vannak bizonyos különbségek a két megyében élő fiatalok által választott képzési formák és motivációk között abból a szempontból, hogy dolgoznak vagy munkanélküliek. Győr-Moson-Sopron megyében a dolgozó fiatalok jelentősen nagyobb arányban említették, hogy gimnáziumba járnak, mint szabolcs megyei társaik. Ugyanakkor sokkal kisebb arányban hivatkoztak arra, hogy valamilyen szakmai képzésben vesznek részt. Úgy tűnik, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a fiatalok, pontosan képzetlenségük folytán, nem is igen gondolnak olyan távoli, „magas” célok elérésére, mint amilyen az érettségi, örülnek, ha egyáltalán szakmát tudnak szerezni. A polgárosultabb megye fiatal lakói már tervezhetnek a távolabbi jövőre is.

Ez a magatartásbeli különbség mutatkozik meg abban is, hogy a szabolcsi dolgozó fiatalok gyakrabban említették, hogy azért tanulnak, mert munkájuk elvégzéséhez szükségük van az adott iskola, tanfolyam elvégzésére, míg a győr megyeiek inkább arra, hogy szükségük van az érettségire. Az is a mentalitásbeli különbségekre utal, hogy a szabolcsi munkanélküli fiatalok sokkal égetőbbnek érzik az érettségi megszerzését, mint a győr megyeiek. Emögött az is meghúzódhat, hogy a szabolcs megyeiek számára abban a társadalmi közegben, ahol élnek valóban egy komoly társadalmi előrelépést jelent, ha valaki megszerzi az érettségit. Lehet, hogy Győr megyében nincs akkora jelentősége annak, ha valaki leérettségizik.

Nagyon fontosnak tartjuk arra a kérdésre a válasz megtalálását, hogy melyek azok a szakmai végzettségek, amelyeknél a fiatalok leginkább érzik a változtatás szükségességét. A fiatalok ilyen döntése ugyanis jelzi, problémák lehetnek azzal az adott szakmával, ha nem sokkal az iskola elvégzése után a fiatalok már módosítani kívánják addigi képzettségüket. Részletes empirikus felvétel hiányában csak jelezni tudjuk a két vizsgált megyében megfigyelhető tendenciákat.

Természetesen többféle szakmából is kikerülnek a változtatni szándékozók, de vannak olyan szakmák, ahonnan az átlagnál nagyobb mértékben találhatunk ilyen fiatalokat. Győr-Moson-Sopron megyében azok a fiatalok, akikre ez elmondható, jellemzően kereskedelmi- és vendéglátóipari végzettséggel rendelkeznek, és általában esti tagozaton végezhető gimnáziumba mennek, hogy érettségit szerezzenek. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében ez leginkább azokra a fiatalokra érvényes, akiknek valamilyen, ún. személyhez kapcsolódó szakmájuk van. Ezeket a szolgáltatási szakmákat – mint amilyen pl. a kozmetikus, fodrász, varrónő, vagy a cipész, kárpitos, bútorasztalos, vagy akár a sírköves – az választja el a többi szolgáltatási szakmától, hogy közvetlenül foglalkozik emberekkel, nagyon szorosan kötődnek személyekhez. Rájuk leginkább az a jellemző, hogy vagy azért mentek tanulni, hogy valamilyen (más) szakmát tanuljanak, vagy azért, hogy egyáltalán tanuljanak valamit. Ők nemegyszer igénybe vették a munkanélküli fiataloknak szervezett átképző tanfolyamokat is.

A képzés, átképzés sikerességének megítélése

Mint bevezetőnkben jeleztük, a rendelkezésre álló adatok birtokában megpróbálunk választ adni arra a kérdésre, hogy végül is volt-e valamilyen szerepe a fiatalok to-

vábbi életében annak, hogy résztvettek valamilyen tovább- vagy átképzésen. Segített-e a képzés nekik egzisztenciájuk megteremtésében vagy megerősítésében, vagy nem igazán volt ilyen szerepe. Mivel nem állnak rendelkezésünkre olyan adatok, amelyek közvetlenül ennek vizsgálatára irányultak volna, csak közvetett információk alapján tudunk erre a kérdésre valamilyen választ adni.

Más és más típusú kérdésekre tudunk választ adni a dolgozó és a munkanélküli fiatalok esetében. A dolgozóknál meg tudjuk azt vizsgálni, segítette-e elhelyezkedésüket az új vagy a korábbitól eltérő irányú képzettség megszerzése, hamarabb tudtak-e az ilyen fiatalok elhelyezkedni vagy nem, illetve az éppen meglévő állásuk összefüggött-e a képzéssel vagy sem. Azt is figyelemmel tudjuk kísérni, hogy munkaviszonyuk stabilabb-e azoknak a fiataloknak, akik szakmájukon kívül tanultak még valamit, vagy nem, illetve, hogy az új végzettség megszerzése jelentett-e emelkedést beosztásukban vagy nem.

A munkanélküli fiataloknál arra tudunk választ adni, a képzettségtől függően változtak-e az okok, amiért a fiatal a a kérdezés időpontjában még mindig munkanélküli volt vagy sem. Kikre volt inkább jellemző, hogy valaha már dolgoztak: azokra, akik igyekeztek képezni magukat, vagy azokra, akik nem. Mettől-meddig tartott általában a munkaviszonyuk. A későbbiekben, miután már esetleg dolgoztak is valamennyit, megpróbálkoztak valamilyen továbbképzéssel is, próbáltak-e álláshoz jutni vagy meg sem fordult a fejükben. Eltérő-e a fiatalok véleménye munkaerőpiacról való kirekesztettségük okairól aszerint, hogy képzéssel is igyekeztek módosítani életpályájukon, vagy véleményeikben nincs semmilyen különbség.

A képzés eredményességével kapcsolatban felteendő kérdések szoros kapcsolatban lehetnek azzal, milyen korúak voltak a valamilyen képzésben résztvevő és részt nem vett fiatalok. Valószínűleg egészen másként fognak akár munkahely kereséséhez, akár a munkanélküliséghez hozzáállni azok a fiatalok, akik frissen kikerülve az iskolából még nem is igazán tudják, mi vár rájuk, mint azok, akik idősebb koruknál fogva már esetleg több éves tapasztalattal rendelkeznek a munkaerőpiac viszontagságairól.

Mind a két vizsgált megyében azt állapíthatjuk meg, hogy azok a fiatalok, akik résztvettek valamilyen, a tanulmány korábbi részében már megismert képzési formák valamelyikében, általában idősebbek, mint az ilyeneken részt nem vett társaik. A 17-18 éves fiatalok valószínűleg már jobban érezték a változtatás szükségességét, mint 14-16 éves fiatalabb társaik.

Természetesen további elemzésünkben sem fogjuk egy percre sem szem elől téveszteni a regionális hatások, különbségek vizsgálatát, hiszen egészen más típusú stratégiákat, eljárásmodokat tesznek lehetővé az egyik illetve a másik megye munkaerőpiaci politikájában is megmutatózó sajátosságai.

A dolgozó fiatalok

Úgy tűnik, a polgárosultabb Győr-Moson-Sopron megyében többet segített a fiataloknak a képzés, átképzés. Ebben a megyében, a tanfolyamokon résztvettek közül kerülnek ki azok a fiatalok, akik a legkésőbb, csak 1993-ban, annak is a 2. felében kezdtek el dolgozni. Mint a kor megoszlásából láthattuk, nem azért kezdtek később

dolgozni, mert ők a legfiatalabbak. Éppen ellenkezőleg, a különböző tanfolyamokat elvégzők az idősebbek. Akik nem vettek részt semmilyen képzésben, valószínűleg nem is volt rá szükségük, hiszen már régebben, 1989-1990-ben elkezdtek dolgozni, már akkor találtak tehát maguknak munkát. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében inkább az valószínűsíthető, hogy a fiatalok előbb kezdtek el dolgozni, és csak utána döntöttek úgy, hogy a továbbtanulás valamilyen módját választják. A képzésekben részt vevő fiatalok kétharmada 1991-92-ben kezdett el dolgozni. A továbbképzési igény későbbi felébredése értehető, ha végiggondoljuk azt a korábban már említett tényt, hogy Szabolcs megyében több dolgozó fiatal rendelkezik a két legalacsonyabb iskolai végzettséggel (általános iskola, szakmunkásképző), mint Győr megyében.

Az, hogy a kérdés időpontjában betöltött állásukhoz mikor jutottak a fiatalok, szintén azt erősíti meg, hogy a tartósan, tehát már 1989-1990 óta munkahellyel rendelkezőknek nem volt szükségük arra, hogy tovább képezzék magukat. Ellenben azoknak, akiknek bizonytalanabb lehetett a helyzete, már sokkal hajlamosabbak voltak erre. Ez a magyarázata annak, hogy a különböző képzésekben résztvevők aktuális munkahelyüket csak 1993-ban, a képzés után foglalták el. Ez a tendencia érvényesnek mondható mind a két vizsgált megyében.

A munkaviszony jellegét tekintve – tehát hogy munkahelyükön állandó alkalmazásban állnak vagy csak alkalmilag dolgoznak ott, esetleg „feketén” – nincs igazán lényeges különbség a fiatalok között sem abból a szempontból, hogy résztvettek-e valamilyen tanfolyamon, sem ate tekintetben, hogy mely megyéről van szó. A határozott többség állandó munkaviszonyban áll, ami nem a képzettségüknek köszönhető elsősorban. A kis elemszám miatt nem tudjuk pontosan mekkora jelentősége van, de azért felhívniánk a figyelmet arra, hogy a fiataloknak az a nagyon kicsi százaléka (2%), aki beismerten „feketén” dolgozik, mindkét megyében azokból kerül ki, akik nem vettek részt semmilyen iskola utáni képzésben. Nagyon valószínű, hogy ők a legalacsonyabb végzettségű, tudatlanságuk és felkészületlenségük miatt a legkiszolgáltatottabb rétegei lehetnek a 14-18 éves fiataloknak.

Nagyon figyelemre méltó, hogy egyik megyében sem jelentett „felemelkedést” valamilyen tanfolyam elvégzése. Ugyanis az ilyen fiatalok nagy része továbbra is betanított- vagy segédmunkás maradt, míg a tanfolyamot nem végzettek között sokkal nagyobb volt a szakmunkások aránya. Ez arra enged következtetni, hogy a relatíve magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőkben nem igen fordult meg a tanulás szükségessége, szemben azokkal, akik alacsonyabb vagy kevésbé használható szakmai tudással rendelkeztek.

Míndezen után nem meglepő, hogy az iskola utáni képzésben részt vevő fiataloknál sokkal nagyobb azoknak az aránya, akiknek aktuális munkaköre nem felelt meg eredeti szakmájának, mint azok között, akik nem vettek részt ilyeneken. Viszont valamilyen szakmájukhoz közel eső területen helyezkedhettek el, mert nagyon megnőtt körükben azok hányada, akiknél részben egybeesett a végzett munka eredeti szakmájukkal.

Az tehát biztos, hogy mindkét megyében leginkább azok a dolgozó fiatalok voltak leginkább hajlamosak iskoláik elvégzése után is tanulni, akik életpályájuk kezdetén nem tudtak gyökeret verni a munkaerőpiacon, elhelyezkedésük is sok nehézséggel

járt, és ha sikerült is, sok bizonytalanságot hordozott a helyzet magában. Érthetően motiváltabbak voltak minden eszköz megragadására helyzetük javítására, mint azok a kortársaik, akik a munkaerőpiacra való kilépésük óta viszonylag stabil körülményeket tudhatnak maguk körül mind állásukat, mind munkahelyi pozícióikat tekintve.

A munkanélküli fiatalok

Megfigyelhetők bizonyos különbségek a fiatalok helyzetében az egyes megyékben aszerint, hogy résztvettek-e valamilyen tanfolyamon vagy nem. Az eredmények alapján úgy tűnik, Győr-Moson-Sopron megyében néhány olyan okra korlátozódik a fiatalok otthonléte, amely nem arról tanúskodik, mintha sok megpróbáltatás érte volna őket a munkaerőpiacon. Annak ellenére, hogy megpróbálkoztak önmaguk képzésével, át-képzésével, a következő két fő okot említették munkanélküliségük magyarázataként: az egyik, hogy pont a kérdezés évében fejezték be iskoláikat és éppen állást kerestek, a másik, amire hivatkoztak, hogy egyenlőre nem is akarnak elhelyezkedni. Ez nem azal függ össze, hogy ők fiatalabbak lennének, hiszen körülbelül ugyanakkora arányt képviselnek az egyes korcsoportok mind Győr mind Szabolcs megyében. Sokkal inkább arról lehet szó, hogy családi és egyéb körülményeik miatt ezt jobban megengedhetik maguknak.

A szabolcsi fiatalok – annak ellenére, hogy részesültek valamilyen képzésben – már sokkal gyakrabban magyarázták helyzetüket azzal, hogy azért nem dolgoznak és nem is tanulnak, mert elképzeléseiknek megfelelő munkát nem találtak, nem vették fel őket sem a kiválasztott iskolába, sem pedig egyéb más oktatási intézménybe, vagy azért vannak otthon, mert iskolai felvételre készülnek, vagy éppen akkor fejezték be iskoláikat és éppen állást kerestek. Azokhoz a hasonló helyzetű fiatalokhoz képest, akik nem vettek részt semmilyen iskola utáni képzésben, sokkal kevésbé hajlottak arra, hogy ne akarjanak se elhelyezkedni, se továbbtanulni. Úgy tűnik tehát, ha másra nem is, az ambíciók nagyobb mértékű felkeltésére alkalmasak voltak az elvégzett tanfolyamok.

Az eddigi eredményeket is figyelembe véve az is Győr megye előnyeire utal, hogy az ottani munkanélküli fiatalok, akik részesültek valamilyen képzésben, jóval kisebb arányban dolgoztak valamikor, mint hasonló helyzetű szabolcsi társaik. Szabolcsban ugyanis az ilyen helyzetben lévő fiatalok egynegyede már hosszabb-rövidebb ideig dolgozott, de úgy látszik nem sok sikerrel. Győr-Moson-Sopron megyében, ha dolgoztak is a fiatalok, mindössze néhány hónapot. Általában 1993-ban kezdtek el dolgozni, és még ugyanabban az évben be is fejezték. A szabolcs-szatmár-bereg megyei fiatalok között többen voltak olyanok, akik már korábban, 1992-ben elkezdtek dolgozni, utána abbahagyták, és azóta általában munkanélküliek.

Megyéenként eltérő okai vannak, miért hagyták abba a munkát a fiatalok. Győr-Moson-Sopron megyében az elvégzett tanfolyamokon szerzett képességeiket leginkább arra kívánták felhasználni, hogy továbbtanulhassanak, már nem közép-, hanem felsőfokon. A szabolcs megyei fiatalok leginkább azért váltak munkanélkülivé, mert felmondtak és kiléptek munkahelyükről, mint jelezték, főleg azért, mert az a munka

már nem felelt meg elképzeléseiknek. Véleményük kialakításában – mint láhattuk – szerepet játszhatott az is, hogy önmaguk továbbképzésével igényeik is megváltoztak.

Azért mind a két megyében azok a fiatalok próbáltak aktívabban (új) állást találni, akik részt vettek valamilyen képzésben. Akik nem is vettek részt ilyeneken, nem is mutattak túl nagy érdeklődést az elhelyezkedés iránt. És az sem igaz, hogy egy sikertelen próbálkozás után feladták. Általában 4-5, sőt volt olyan, aki közel 10 helyen próbálkozott.

Hogy miért nem tudtak ismételten elhelyezkedni, arról igen csak eltér a két megye fiataljainak véleménye. Úgy tűnik, hiába végeztek el különböző tanfolyamokat, elhelyezkedési esélyeik nem javultak. Etekintetben a győr megyei fiatalok még mindig jobb helyzetben vannak, mint a szabolcsiak. Ők leginkább arra hivatkoztak, hogy szakmájukban nincs hely, illetve abban nem találtak igényeiknek megfelelő állást. Ezzel szemben a szabolcsiak – amellet, hogy ezt a véleményt is magukénak vallották – panaszkodtak még arra is, hogy a munkaerőpiacon való mozgásuk közben rá kellett jönniük, mennyire nem megfelelő a szakmai tudásuk, a képzettségük, hogy nagyon sokszor olyan álláshelyekkel próbálkoznak, amelyek már beteltek. Néhányan körükben is hivatkoztak arra, hogy nem találtak elképzeléseiknek megfelelő munkát.

Eredményeink alapján azt kell, hogy mondjuk, gyökeres fordulatot egyik megyében sem jelentettek az iskola utáni képzések a fiatalok életében. Nem javultak ugyan lényegesen munkaerőpiaci pozícióik, de mégis lehet bizonyos különbségeket érzékelni Győr és Szabolcs megye nyújtotta lehetőségek között. A győr megyei fiatalok helyzetük ellenére még mindig nyugodtabbnak, optimistábbnak tűnnek, jobban válogatnak, lassabban döntenek. A szabolcsi fiataloknál viszont azt érezzük, mintha sokkal nagyobb erővel nehezedne rájuk az a tudat, hogy muszáj valamit tenniük jövőjük, életésélyeik javítása érdekében. Nyugtalanabbaknak, keresőbbeknek, aktívabbaknak tűnnek, ami persze nem jelenti azt, hogy sikeresebbek is lennének. Ezekben a különbségekben nyilván szerepe lehet a megyék eltérő adottságainak, eltérő gazdasági helyzetének, minek következtében lényegesen nehezebb helyzetben van Szabolcs-Szatmár-Bereg megye a munkanélküliség szempontjából, mint Győr-Moson-Sopron megye. Mindezekon túl lehetnek egyéb olyan befolyásoló tényezők is, amelyeket viszont e tanulmány keretében nem volt módunk megvizsgálni.

A fiatalok perspektívatudatának különbözőségei

Tanulmányunk utolsó fejezetében a fiatalok perspektíva tudatának vizsgálatán keresztül igyekszünk a megyék közti különbségeket feltárni. Úgy gondoljuk, az, hogy a fiatalok hogyan ítélik meg további esélyeiket a munkaerőpiacon, hogy mennyire tartják/tartanak megrendítőnek a munkanélküliség állapotát, sokat elárul magáról a lakóhelyükről. A fiatalok ugyanis – pontosan érzékeny társadalmi helyzetükből eredően – néha egészen reálisan képesek megítélni saját és környezetük társadalmi viszonyait, lehetőségeit. Érdeemes tehát odafigyelni, szubjektíven hogyan élik meg a velük történeteket.

A perspektíva tudatnak egy speciális területe az a bizalom, amely azon „ágensekkel” szemben alakul ki a fiatalokban, akiktől segítséget várhatnak a munkaerőpiacon való integrációjukhoz. Ezek alatt az ágensek alatt egyaránt értendők az intézmények

és a családi háttér szereplői. Sokféle módon lehet vizsgálni e bizalom kérdését. Kérdőíves felvételünkben ezt problémát annak a kérdésnek a feltevésével igyekeztünk megragadni, hogy a fiatal, életének egy olyan nehéz szakaszában, mint amilyen a munkanélküliség miatti álláskeresés, kinek a segítségét kéri, veszi igénybe, illetve venné igénybe, ha erre rászorulna. A válaszok sokat elárulnak egyrészt arról, mennyire bíznak a fiatalok az egyes intézményekben, személyekben, másrészt arról, ténylegesen mekkora segítő erőt jelenthetnek az egyes „ágensek”, hiszen a fiatalok képesek súlyuknak megfelelően értékelni őket.

A fiataloknak az volt a feladata, hogy válaszoljanak, álláskeresésükben kinek veszik vagy vennék a segítségét igénybe: a szülőkéét, más rokonokét, barátokét, ismerősökét, vagy éppen a volt tanárokét, mesterekét, a munkaközvetítő hivatalt, valamint a hirdetésekét. Véleményük alapján felállítható egy sorrend, ami jelzi, kiben bíznak etekintetben a legjobban és kiben legkevésbé.

3. táblázat

Az álláskeresésben igénybevett személyek és intézmények sorrendje Győr-Moson-Sopron valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (a választások százalékban)

	Győr-Moson-Sopron megye Választotta %	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Választotta %
1. hirdetés	76,5	65,7
2. munkaközvetítő	11,8	9,0
3. barátok	5,9	3,0
4. ismerősök	5,9	16,4
5. szülők	–	4,5
6. más rokonok	–	1,5

Igen meglepőek az eredmények. A szűkebb és tágabb családi kör segítségével annyira nem bíznak a fiatalok, hogy csak az utolsó helyeken említik. Valószínűleg reálisan mérik fel, családjuk mennyire gyenge és éppúgy kiszolgáltatott, mint ők a társadalmi, gazdasági folyamatokkal szemben. Figyelemre méltó, hogy mind a két megyében a fiatalok döntő többsége a hirdetésekhez folyamodik, ha helyzetére megoldást keres. Jelentős arányban fordul(ná)nak még a munkaközvetítő hivatalhoz is, amely mindenképpen jelzi, milyen nagy felelőssége van ezeknek az intézményeknek a munkanélküli fiatalok problémáinak kezelésében. Nagyobb, mint a családoknak. Az már megyei sajátosság lehet, hogy a szabolcsi fiatalok sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonítanak az ismerősök segítségének, mint győri társaik. Lehetséges, hogy a szabolcsi elmaradottabb térségben mind a mai napig nagy fontossággal bír a közösség segítségének igénylése, a személyes, ismerősi kapcsolatok igénybevétele bizonyos problémák megoldásában. A polgárisultabb megyében inkább a kialakult intézményi megoldások jelentik, jelenthetik a segítséget.

Vannak a megyék között abból a szempontból is különbségek, hogy mennyire viselik vagy viselnék a fiatalok nyugodt lélekkel a munkanélküliség állapotát, és mennyire bizakodnának vagy kételkednének helyzetük gyors megoldásában.

4. táblázat

Mennyire viseli/viselné meg a munkanélküliség a fiatalokat Győr-Moson-Sopron valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (a válaszok százalékában)

	Győr-Moson-Sopron megye %	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye %
1. nagyon megviseli/megviselné	50,0	48,3
2. nem tartja/tartaná túl nagy bajnak	40,5	32,2
3. egyáltalán nem viseli/viselné meg	7,1	11,5
4. attól függ	-	4,6
5. nem tudja	2,4	3,4

A többséget egyértelműen nagyon megviseli, illetve ha most még dolgozik is, feltehetően, hogy nagyon megviselné a munkanélküliség állapota, de a győr megyeieket kicsit jobban, mint a munkanélküliségben már sajnos „járatosabb” szabolcs megyeieket. Pontosán ez lehet az oka annak, hogy győr megyei társaiknál nagyobb arányban érzik úgy, egyáltalán nem viseli vagy viselné meg őket a munkanélküliség. Az is látszik az adatokból, hogy a szabolcs megyei fiatalok véleményei karakterisztikusabbak, azaz jobban polarizálódnak, a két „végletes” érzelmi álláspontot összességében jobban felvállalják, mint a másik megyében élő fiatalok.

Az a kérdés is, hogy mennyi idő alatt találhatnak állást az ilyen nehéz helyzetbe került fiatalok, valamelyest megosztja a két megye fiataljait.

5. táblázat

Mennyi idő alatt találhatnak állást a munkanélküli fiatalok Győr-Moson-Sopron valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (a válaszok százalékában)

	Győr-Moson-Sopron megye %	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye %
1. azonnal	-	3,5
2. 1-2 hónapon belül	33,3	27,1
3. fél éven belül	21,4	20,7
4. egy éven belül	14,3	11,8
5. egy éven túl	7,1	11,8
6. nem akar elhelyezkedni	2,4	8,2
7. nem tudja megítélni	21,4	17,6

Az azonnal látható az adatokból, hogy az optimizmusban viszonylag egységesek a fiatalok. Többségük úgy gondolja, elég hamar el tud helyezkedni. Ugyanakkor észre kell vennünk azt is, hogy míg Győr megyében megközelíti a 70%-ot azoknak a fiataloknak az aránya, akik szerint 1-2 hónap várakozástól számított egy éven belül el tudnak helyezkedni, addig Szabolcs megyében az így vélekedő fiatalok aránya csak 62%. Az is a többség, de kisebb arányú. Azt, hogy a különbségnek jelentőséget kell tulajdonítanunk, alátámasztja, hogy Szabolcs megyében nagyobb azok aránya, akik szerint több mint egy

évet vesz igénybe egy munkahely találása. Ismereteink alapján reálisabbnak tűnik az ő vélekedésük. Az sem az optimizmusukról árulkodik, hogy a győr megyeiekhez képest jelentősen nagyobb azok aránya, akik a közeli jövőben nem akarnak elhelyezkedni.

Nagyon lényeges információkat hordoz a fiatalok jövőbe vetett hitéről, hogy munkanélküliként milyen stratégiához folyamodnak, illetve ha a munkanélküliség rákényszerítené őket, milyenekhez folyamodnának. Ezek az elképzelések sokat elárulnak arról, mire van egyáltalán lehetőségük. Nagyon érdekes összehasonlításokra adnak lehetőséget a következő táblázat adatai.

6. táblázat

A fiatalok munkanélküliség esetén alkalmazandó stratégiái Győr-Moson-Sopron valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (a válaszok százalékában)

	Győr-Moson-Sopron megye %		Szabolcs-Szatmár-Bereg megye %	
	dolgozó fiatalok	munkanél- küli fiatalok	dolgozó fiatalok	munkanél- küli fiatalok
1. megpróbál továbbtanulni	–	31,3	–	16,7
2. megpróbál(na) mielőbb szakmájában munkát találni	46,2	31,3	35,9	14,6
3. megpróbál(na) mielőbb akármilyen munkát találni	26,9	31,3	51,3	41,7
4. vár(na), és csak akkor helyezked(ik)ne el, ha kedvére való munkát talál(na)	26,9	–	7,7	12,5
5. nem helyezked(ik)ne el	–	6,3	–	2,1
6. semmilyen terve sincs	–	–	–	4,2
7. nem tudja	–	–	5,1	8,3

Az eredmények szerint sokkal lemondóbbak a szabolcs-szatmár-bereg megyei fiatalok, mint a győr-moson-sopron megyeiek. Minden adat, különbség ezt bizonyítja. Nem mondható véletlennek, hogy Szabolcs megyében milyen radikálisan lecsökken azon fiatalok száma, akik helyzetük javítása érdekében komolyan számolnak a továbbtanulás lehetőségével. Nyilván felméri, hogy nem nagyon van erre lehetőségük.

Nagyon árulkodó az is, ahogy a két megye fiataljai a szakmában való elhelyezkedés lehetőségéről vélekednek. Győr megyében főleg a dolgozó, de még a munkanélküli fiatalok is sokkal inkább bíznak abban, hogy szakmájukban el tudnak, illetve el tudnának helyezkedni, mint szabolcsi társaik. Amilyen arányban szűkül az ebben bízók rétege Szabolcs megyében, úgy nő meg azoké, akik viszont – szükség esetén – akármilyen munkát képesek, illetve képesek lennének elvállalni, csak hogy állásuk legyen. Ez éppen nem az optimizmusról árulkodik.

A kérdezés pillanatában dolgozó fiatalok Szabolcs megyében egyáltalán nem olyan „válogatósak”, mint Győr megyében. Ugyanis Szabolcs megyében körülbelül harmad-

annyi azoknak az aránya, akik munkanélkülivé válva inkább várának, és csak akkor helyezkednének el, ha kedvükre való munkát találnának. Ezzel egybevág az, amilyen kevesen engedhetik meg maguknak Szabolcs megyében, hogy ne helyezkedjenek el. Győr megyében körülbelül háromszor annyian tehetik ezt meg.

És végül az sem lehet a véletlen műve, hogy azok a fiatalok, akiknek semmilyen terve sincs egy ilyen krízishelyzet esetére, illetve azok többsége, akik nem tudják, mit is kellene tenniük, egyértelműen Szabolcs-Szarmár-Bereg megyéből kerülnek ki. Rámutatva arra, hogy sokkal nagyobb mértékű lehet az elbizonytalanodás az ő körükben, mint a győr-moson-sopron megyei fiatalok körében.

Akármilyen szempontból vizsgáltuk is a két megyében élő 14-18 éves dolgozó vagy munkanélküli fiatalok helyzetében megmutatókozó különbségeket, minden eredményünk arra engedett következtetni, hogy a szabolcs megyei fiatalok sokkal hátrányosabb, kiszolgáltatottabb és kilátástalanabb helyzetben vannak győr megyei társaiknál. Eleve több iskolázottsági hátránnyal indulnak, és mindehhez társul a megye jól ismert, elmaradott, súlyos hátrányokkal küzdő gazdasági helyzete. Ez azt is jelenti, hogy az ifjúsági munkanélküliség problémájával foglalkozó, annak megoldásáért felelősséggel dolgozó regionális intézmények sokkal nehezebb helyzetben vannak Szabolcs, mint Győr megyében.

Az e tanulmányon kívül született egyéb elemzések, anyagok nyilván további információkat hordoznak a két megyében folyó, a munkanélküliség problémáját kezelni szándékozó törekvésekről és azok sikerességéről egy olyan aspektusból, amely ezt az egész problémát a megyék munkaerőgazdálkodási és átképzési rendszerének egészébe képes behelyezni.

Fejes Katalin

A munkaügyi tárca intézkedései a pályakezdők elhelyezkedésének a segítésére

A pályakezdők munkanélküli segélyének megszüntetése azért vált szükségessé, mert nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, mert nem motiválta elhelyezkedésre a pályakezdőket.

1993-ban és 1994-ben a pályakezdők munkanélküli segélye jelentősebb összegű volt, így a beáramlók száma is magas volt. 1995-ben közel a felére csökkent a segély összege, ez látványosan lecsökkentette a regisztrált fiatalok számát. 1996. július 1-től pedig megszűnt a segélyezés, ez újabb csökkenéshez vezetett. Elmaradtak azok, akik a segélyezés lehetőségével éltek korábban.

1996. július 1-től kormányrendelet szabályozza a Pályakezdők Elhelyezkedésének Programját. A jogszabályalkotók alap gondolata az volt, hogy ne segélyt, hanem munkalehetőséget biztosítsunk a fiataloknak. Ehhez társul az a fogalomponosítás, ami lehetővé teszi, hogy a pályakezdő kategóriába eddig nem tartozó iskolát félbehagyó fiatalok is így minősüljenek, s ezáltal részesülhessenek a rendelkezésre álló szolgáltatá-